

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ
ΤΟΥ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗ ΕΙΡΗΝΗ

A.M. DS 4109

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΘΩΜΑΙΔΗΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ , 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΩΝ	7
1.2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΦΟΡΟΥ	8
1.3. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΦΟΡΟΥ	8
1.4. ΧΡΟΝΟΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΦΟΡΟΥ.....	9
1.5. ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ	10
1.6. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ	11
1.7. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	15
2.1. ΚΡΑΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ.....	15
2.2. ΕΝΦΙΑ – ΕΕΤΗΔΕ.....	18
2.3. ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ.....	20
2.4. ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	32
3.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ – ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ – ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥ.....	32
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	38
ΕΝΤΥΠΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	38
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	39

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Διάγραμμα 1 - Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού. Πηγή: https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ccrso-2008/index-en.aspx	15
Διάγραμμα 2 - Άμεσοι φόροι - Φόρος εισοδήματος.....	17
Διάγραμμα 3 - Εξέλιξη εσόδων από φόρους & κοινωνικές εισφορές σε Ελλάδα και Ε.Ε. (% ΑΕΠ). Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf	21
Διάγραμμα 4 - Έσοδα από φόρους & εισφορές στην Ελλάδα 2015. Πηγή: http://www.kathimerini.gr/998681/gallery/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/sthn-ellada-h-megalyterh-ay3hsh-forologikwn-varwn	24
Διάγραμμα 5 - Φορολογικά έσοδα ως % ΑΕΠ. Πηγή: https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/41926	25
Διάγραμμα 6 - Φόροι στο εισόδημα ανά κατηγορία (δισ ευρώ). Πηγή: https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/41926	26
Διάγραμμα 7 -Φόροι στο εισόδημα ανά κατηγορία (% ΑΕΠ). Πηγή: https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/41926	27
Διάγραμμα 8 -Φόροι στο εισόδημα ανά κατηγορία (% συνόλου). Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf	28
Διάγραμμα 9 - Φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων σε Ελλάδα & Ευρωζώνη (% ΑΕΠ). Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf	29
Διάγραμμα 10 -Ανώτερος συντελεστής φορολογίας φυσικών προσώπων 2001-2016. Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf	30
Διάγραμμα 11 -Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ σε Ελλάδα & Ευρώπη 2002-2015. Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf	31
Διάγραμμα 12 - Αριθμός φορολογουμένων φυσικών προσώπων ανά πηγή εισοδήματος. Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_PRE_GR%201.pdf	32
Διάγραμμα 13 - Ποσοστό Φορολογούμενου εισοδήματος και συνολικού φόρου ανά κατηγορία φορολούμενων. Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_PRE_GR%201.pdf	33
Διάγραμμα 14 - Μέσος φορολογικός συντελεστής ανά εισοδηματικό κλιμάκιο (2008-2015). Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_PRE_GR%201.pdf	34

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία δίνονται βασικά στοιχεία της πολιτικής της φορολόγησης στην Ελλάδα, δόθηκαν ορισμένοι στοιχειώδεις ορισμοί της φορολογίας και των υποκατηγοριών της καθώς και οι βασικές φορολογικές υποχρεώσεις που έχουν οι κάτοικοι στην Ελλάδα ως προς το κράτος.

Παρουσιάζονται τα είδη φόρων και οι υποκατηγορίες τους, όπως και τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον καθένα από αυτούς. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι βασικότερες πηγές εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού, με αντίστοιχους πίνακες που καταδεικνύουν τα ποσοστά κατά το χρονικό διάστημα 2004 – 2015.

Γίνεται μια μικρή αναφορά στο φόρο που ισχύει την τελευταία δετία και αφορά φόρο ακινήτων, τον γνωστό σε όλους ΕΝΦΙΑ – ΕΕΤΗΔΕ, τις προσδοκίες των εσόδων από πλευράς κυβέρνησης και ορισμένα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον νέο αυτό φόρο.

Επιπλέον, γίνεται μια αρκετά εκτενής αναφορά στις φορολογίες άλλων ευρωπαϊκών χωρών και στη σύγκριση τους με την αντίστοιχη ελληνική. Με πίνακες και διαγράμματα αλλά και την ανάλυση για καθένα από αυτά, έγινε προσπάθεια να καταγραφούν αναλυτικά και χρονολογικά τα στατιστικά στοιχεία σε όρους ΑΕΠ και να διερευνηθεί η εξέλιξη των εσόδων και της πορείας της φορολογίας κατά τα χρόνια 2005 – 2015.

Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και ο μικρός επίλογος σχετικά με τη φορολογία και την ανάπτυξη που αυτή επιφέρει.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η διαδικασία της είσπραξης φόρων από τους πολίτες αποτελεί από αρχαιοτάτων χρόνων , το δημοφιλέστερο τρόπο συγκέντρωσης πόρων σε οργανωμένες , διοικούμενες κοινωνίες , ανεξαρτήτως πολιτεύματος . Σκοπός της φορολόγησης είναι , πρωτίστως να εξυπηρετήσει τις ανάγκες που διέπουν την εκάστοτε ανθρώπινη κοινωνία . Η προαναφερθείσα συγκέντρωση χρημάτων επιστρέφει στον πολίτη μέσω του μισθού του , επιτρέποντας του να ξοδέψει ώστε τελικά να καλύψει τις δικές του ανάγκες.

Το ύψος της φορολόγησης των πολιτών ανά τους αιώνες, ποικίλει και δεν ήταν πάντοτε ισόνομο ή δίκαιο. Συνήθως, ο λαός, η μεγάλη μάζα των πολιτών υπήρξε η πιο υψηλά φορολογούμενη, με τα υψηλότερα κλιμάκια να έχουν διαφορετική αντιμετώπιση και να καλούνται να πληρώσουν μικρότερα ποσά σε φόρους. Αυτή η ανισονομία στάθηκε πολλάκις και ο λόγος για έντονες διαμαρτυρίες από μεριάς των πολιτών και σε πιο, σοβαρές περιπτώσεις η αιτία για βίαια επεισόδια, επαναστάσεις και θανάτους.

Ακόμα και στη σύγχρονη εποχή, η εφαρμογή δίκαιης και αποτελεσματικής φορολογίας αποτέλεσε ένα θέμα - πρόκληση στα χέρια των εκάστοτε κυβερνήσεων και το λόγο για να “πέσουν” σε σύντομο ή μη χρόνο από τη διακυβέρνηση. Ο κυριότερος λόγος ήταν και είναι πως το ύψος της φορολόγησης και η συχνότητα της έρχεται σε άμεση συνάρτηση με την ανάπτυξη των εισοδημάτων των φορολογούμενων. Σε περιπτώσεις, ιδίως στον ελληνικό χώρο, που η φορολόγηση είναι αρκετά βεβαρημένη στα χαμηλά εισοδήματα, η καταβολή του φόρου από τους πολίτες, εκτός ότι δεν μπορεί να γίνει ομαλά και έγκαιρα, δημιουργεί στον φορολογούμενο πρόβλημα ως προς την κάλυψη βασικών του αναγκών, καθώς ο μέσος μισθός είναι χαμηλός και η φορολογία δυσανάλογα αντίστοιχα υψηλή.

Κατά την τελευταία δεκαετία ιδίως, στην οποία η οικονομική κρίση έπληξε πολλές χώρες και δη την Ελλάδα, το ζήτημα της φορολόγησης έγινε πιο επίκαιρο από ποτέ. Εκτός των παραδοσιακών φόρων, προστέθηκαν σε αυτούς και νέοι, δυσβάσταχτοι τις περισσότερες φορές που έπληξαν σε μεγάλο βαθμό το εισόδημα του μέσου Έλληνα. Η χώρα εισήλθε σε έναν φάυλο κύκλο δανειοδότησης – φορολόγησης – πληρωμής

τόκων δανείων για μεγάλο διάστημα, κάτι για το οποίο θα αναφερθούμε εκτενέστερα στη συνέχεια.

Παράλληλα, η φορολόγηση υπήρξε βαριά και για έναν μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων. Πολλές από αυτές μη μπορώντας να φανούν συνεπείς στην καταβολή των φόρων, είτε απέλυσαν σημαντικό αριθμό εργαζομένων είτε προχώρησαν σε παύση της λειτουργίας τους είτε ακόμα μετεγκαταστάθηκαν σε άλλες χώρες των Βαλκανίων στις οποίες η φορολογία ήταν ή είναι πολύ χαμηλότερη και φυσικά τα κέρδη πολλά περισσότερα για την επιχείρηση. Είναι επίσης ένα σημαντικό ζήτημα στο οποίο θα γίνει ανάλυση στην πορεία της εργασίας, η διαφορά δηλαδή στη φορολογία μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών.

Υπερφορολόγηση καθώς και νέοι φόροι ακινήτων, που ίσχυσαν σε κάθε ηλεκτροδοτούμενη επιφάνεια, κατοικίσιμη ή μη, αξιοποιήσιμη ή μη, μείωσαν πολύ τα εισοδήματα του μέσου Έλληνα φορολογούμενου, με αποτέλεσμα την πώληση κατοικιών σε πολύ χαμηλές τιμές ή την ενοικίαση τους με σκοπό την απαλλαγή από τον φόρο του ΕΝΦΙΑ και πρώην ΕΕΤΗΔΕ. Φυσικά, κάθε σύγκριση με φόρους άλλων ευρωπαϊκών χωρών καθίσταται άνιση, με την Ελλάδα να έχει διαχρονικά και σταθερά μία από τις υψηλότερες φορολογίες στους κύκλους της Ε.Ε. εν πλήρει αντιθέσει με τα αντίστοιχα μισθολόγια και την οικονομική δύναμη των Ελλήνων φορολογουμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

Σα φόρος ορίζεται το μέρος του εισοδήματος των ιδιωτών που μεταβιβάζεται στο δημόσιο τομέα μέσω του φορολογικού συστήματος με σκοπό να συγκεντρωθούν οι οικονομικοί πόροι προκειμένου να καλυφθούν οι δαπάνες για τις όποιες δραστηριότητες του. Ο φόρος επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα το οποίο προκύπτει στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό εφόσον ο φορολογούμενος κατοικεί μόνιμα στην Ελλάδα. Ως χρόνος απόκτησης του εισοδήματος θεωρείται το προηγούμενο οικονομικό έτος.

Ο φόρος επιβάλλεται κάθε οικονομικό έτος σε εισόδημα που αποκτάται στο αμέσως προηγούμενο οικονομικό έτος, κατά τις διακρίσεις που ορίζει ο νόμος. Η χρονική διάρκεια του οικονομικού έτους αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους.

Το ετήσιο εισόδημα για το οποίο θα φορολογηθεί ο εκάστοτε φορολογούμενος δηλώνεται με τη συμπλήρωση ενός εντύπου, της ετήσιας Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος (έντυπο Ε1). Υποχρέωση να υποβάλλει φορολογική δήλωση (έντυπο Ε1), έχει κάθε φυσικό πρόσωπο, εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο εισόδημα του υπερβαίνει τα 3000 ευρώ, δικό του ή της συζύγου του, καθώς και όταν αυτό είναι μικρότερο από 3000 ευρώ, εφόσον στο συνολικό εισόδημα του υπόχρεου περιλαμβάνεται και ζημιά από εμπορική ή γεωργική επιχείρηση.

Ο κυριότερος σκοπός τον οποίο εκπληρώνει η φορολογία είναι ο δημοσιονομικός ή ταμειευτικός. Καθώς η φορολογία επιβάλλεται για την εξασφάλιση των απαραίτητων δημόσιων εσόδων και αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται κάτω από την επιβολή της ουδετερότητας του φόρου, δηλαδή οι φόροι που εισπράττει είναι ίσοι με την τιμή της κρατικής ανάγκης που καλύπτει. Το κράτος δεν έχει περιθώρια κέρδους και αν παρουσιαστεί πλεόνασμα φόρου, τότε αυτό θα διατεθεί για την κάλυψη του κόστους των αντιπαροχών του επόμενου έτους.

Τέτοιες αντιπαροχές μπορεί να είναι η Δημόσια και Στρατιωτική ασφάλεια, η Παιδεία, η Δημόσια Υγεία, η Δικαιοσύνη ,τα Δημόσια πάρκα, θεάματα κλπ. Επίσης, σε περιόδους εθνικών κρίσεων είναι δυνατόν να επιβληθεί πρόσθετη φορολογία στους πολίτες για να ενισχυθεί η εθνική άμυνα της χώρας κλπ.

1.2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΦΟΡΟΥ

Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος είναι το «φορολογητέο» εισόδημα που προκύπτει από το ακαθάριστο εισόδημα το οποίο προέρχεται από τις πηγές που ορίζει ο νόμος. Αφού αφαιρεθούν απαλλαγές, εκπτώσεις, μειώσεις και αυτό είναι έτοιμο προς φορολόγηση. Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε) περιλαμβάνει τις κατηγοριοποιήσεις των στοιχείων που αποτελούν το εισόδημα και τον φόρο του. Σύμφωνα με τον τωρινό Κ.Φ.Ε οι κατηγορίες εισοδημάτων είναι τέσσερις :

- Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,
- Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα,
- Εισόδημα από κεφάλαιο
- Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

Ως «φόρος εισοδήματος σε φυσικά πρόσωπα» θεωρείται ο φόρος εκείνος που επιβάλλεται ετήσια στο εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα (άρθρο 10 ν. 4172/13).

1.3. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΦΟΡΟΥ

Σε φόρο υπόκειται οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο έχει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα, αφού το υποκείμενο του φόρου εξετάζεται πάντα σε σχέση με την φορολογική του κατοικία. Πιο συγκεκριμένα οι φορολογούμενοι κάτοικοι της Ελλάδας υπόκεινται σε φόρο για το φορολογικό τους εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Με λίγα λόγια κάθε έλληνας πολίτης γίνεται

υποκείμενο φόρου για το παγκόσμιο εισόδημα του εφόσον διαμένει στην Ελλάδα και τα φορολογικά του δικαιώματα τα έχει στην χώρα μας, σε συγκεκριμένο φορολογικό έτος.

Σε αντίθεση ο φορολογούμενος που δεν έχει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημα του που προκύπτει στην Ελλάδα και αποκτάται μέσα σε ορισμένο φορολογικό έτος. Το φυσικό πρόσωπο θεωρείται ως «φορολογικός κάτοικος της Ελλάδας» και υποβάλλει ατομική δήλωση φορολογίας εισοδήματος για να φορολογηθεί στην χώρας μας όταν το αυτό έχει φυσική παρουσία εντός της χώρας για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 183 συνεχόμενων μερών, δεν βρίσκεται στην χώρα για τουριστικούς, ιατρικούς, θεραπευτικούς ή γενικότερα προσωπικούς σκοπούς για διάστημα μικρότερο των 365 μερών, και φυσικά στις περιπτώσεις που:

- Έχει στη Ελλάδα τη μόνιμη ή κύρια κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του ή προσωπικούς ή οικονομικούς ή κοινωνικούς δεσμούς
- Είναι προξενικός, διπλωματικός ή δημόσιος λειτουργός παρόμοιου καθεστώτος ή δημόσιος υπάλληλος που έχει την ελληνική ιθαγένεια και υπηρετεί στην αλλοδαπή. Συνεπώς, συμπεριλαμβανομένου και του αντικείμενου του φόρου εισάγονται δύο κριτήρια για την υπαγωγή ενός προσώπου σε φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα, το ένα είναι αυτό της κατοικίας και το άλλο της πηγής του εισοδήματος.

1.4. ΧΡΟΝΟΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΦΟΡΟΥ

Ο φόρος επί του εισοδήματος επιβάλλεται κάθε φορολογικό έτος. Το φορολογικό έτος ταυτίζεται με το ημερολογιακό έτος. Με τον ν 4172/13 σταματάει να χρησιμοποιείται ως χρόνος επιβολής του φόρου το οικονομικό έτος ,που με τον ν 2238/13 ήταν το έτος εκτέλεσης του προϋπολογισμού και ο φόρος επιβαλλόταν στο εισόδημα που είχε αποκτηθεί στο αμέσως προηγούμενο έτος. Δηλαδή για το οικονομικό έτος 2014 , υπολογιζόταν ο φόρος επί των εισοδημάτων που αποκτήθηκαν μέσα στο προηγούμενο έτος για την χρήση 2013. Η χρονική διάρκεια του οικονομικού έτους άρχιζε από την 1η Ιανουαρίου και έληγε την 31η Δεκεμβρίου

του ίδιου ημερολογιακού έτους, ήταν δηλαδή ένα πλήρες δωδεκάμηνο. Ταύτιση με το ημερολογιακό έτος έχει και το φορολογικό έτος.

Για τα νομικά πρόσωπα ή τις νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία το φορολογικό έτος μπορεί να λήγει στις 30 Ιουνίου. Σε καμία περίπτωση όμως το φορολογικό έτος δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες. Ο φόρος που επιβάλλεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και αφορά σε εισόδημα που αποκτήθηκε το αμέσως προηγούμενο φορολογικό έτος. Χρόνος κτήσης του εισοδήματος εξακολουθεί να θεωρείται ο χρόνος που ο δικαιούχος απέκτησε το δικαίωμα εισπραξης του. Ο φόρος που επιβάλλεται βάσει των διατάξεων του Κ.Φ.Ε αφορά στα εισοδήματα που αποκτήθηκαν το αμέσως προηγούμενο φορολογικό έτος. Άρα, κατά το φορολογικό έτος 2016 , θα επιβληθεί φόρος επί των εισοδημάτων που αποκτήθηκαν στο αμέσως προηγούμενο φορολογικό έτος. Με τον έναν και μοναδικό όρο «φορολογικό έτος» αντικαταστάθηκαν οι όροι που χρησιμοποιούνταν στις διατάξεις του προηγούμενου Κ.Φ.Ε : «διαχειριστικό έτος» και «οικονομικό έτος».

1.5. ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ

Υποχρέωση να υποβάλλει φορολογική δήλωση έχει:

κάθε φυσικό πρόσωπο, εφόσον έχει την κατοικία του στην Ελλάδα, έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του και αποκτά πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα, φορολογούμενο με οποιονδήποτε τρόπο (π.χ. βάσει κλιμακίων ή αυτοτελώς) ή απαλλασσόμενο, ανεξάρτητα από το αν είναι εξαρτώμενο μέλος ή όχι.

- οι φορολογούμενοι οι οποίοι έχουν κάνει έναρξη επιτηδεύματος υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος σε κάθε περίπτωση.
- οι κάτοικοι εξωτερικού υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης στην Ελλάδα μόνον όταν αποκτούν πραγματικό εισόδημα, φορολογούμενο με οποιονδήποτε τρόπο (π.χ. βάσει κλίμακας ή αυτοτελώς) ή απαλλασσόμενο, από πηγές Ελλάδας. (Τόκοι, ενοίκια, μερίσματα, κλπ.). Αντιθέτως, ένας κάτοικος εξωτερικού που διαθέτει π.χ. δευτερεύουσα κατοικία/επιβατικό αυτοκίνητο στην Ελλάδα ή προβαίνει σε αγορά ακινήτου/αυτοκινήτου στην Ελλάδα,

εφόσον δεν αποκτά πραγματικό εισόδημα στη χώρα μας, δεν υποχρεούται σε υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος,

- ενήλικα τέκνα (άνω των 18 ετών) που αποκτούν εισόδημα πραγματικό ή τεκμαρτό, φορολογούμενο με οποιονδήποτε τρόπο (π.χ. βάσει κλιμακίων ή αυτοτελώς) ή απαλλασσόμενο, ακόμα και εάν αυτά αναγνωρίζονται ως εξαρτώμενα μέλη (π.χ. φοιτητές κ.λπ.).

1.6. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ

Οι φόροι διακρίνονται στις δύο παρακάτω βασικές κατηγορίες:

1) Οι άμεσοι φόροι: είναι φόροι ονομαστικοί, δηλαδή αναφέρονται σε ορισμένα πρόσωπα και επιβάλλονται στο παραγόμενο εισόδημα ή την περιουσία του φορολογούμενου. Τέτοιοι φόροι είναι, ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών, και γονικών παροχών, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος ακίνητης περιουσίας κλπ.

2) Οι έμμεσοι φόροι: είναι φόροι πραγματικοί, δηλαδή επιβάλλονται στο δαπανούμενο εισόδημα και εισπράττονται όχι ονομαστικά, αλλά με την ευκαιρία πραγματοποίησης ορισμένων γεγονότων ή συναλλαγών. Τέτοιοι φόροι είναι ο Φ.Π.Α., τα τέλη χαρτοσήμου ο Φ.Κ.Ε., οι δασμοί, οι φόροι κατανάλωσης.

Οι άμεσοι φόροι πλεονεκτούν έναντι των έμμεσων φόρων γιατί:

- Είναι δικαιότεροι, αφού πλήττουν περισσότερο τους πολίτες που έχουν μεγαλύτερη φοροδοτική ικανότητα, σε αντίθεση με τους έμμεσους φόρους που επιβάλλονται χωρίς καμία διάκριση σε όλους τους πολίτες.
- Είναι πιο σταθεροί και οι πολίτες γνωρίζουν εκ των προτέρων τις φορολογικές τους υποχρεώσεις πράγμα που δεν συμβαίνει με τους έμμεσους φόρους.

Οι έμμεσοι φόροι πλεονεκτούν έναντι των άμεσων φόρων διότι:

- Είναι άμεσης και μεγάλης απόδοσης, αφού επιβάλλονται εύκολα σε όλους τους πολίτες, πράγμα που δεν συμβαίνει με τους άμεσους φόρους.

- Έχουν μικρότερο κόστος βεβαίωσης και εισπράττονται εύκολα, σε αντίθεση με τους άμεσους φόρους, που απαιτούν μεγάλες δαπάνες βεβαίωσης και η είσπραξη τους είναι δυσκολότερη.

1.7. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ

- Φόροι εισοδήματος

Η φορολογική βάση των φόρων αυτών είναι το εισόδημα που αποκτούν οι ιδιωτικοί φορείς από διάφορες πηγές (ακίνητα, εργασία, μετοχές) σε ορισμένη χρονική περίοδο(συνήθως ετήσια). Οι φόροι αυτοί διακρίνονται αναλόγως τη νομική τους φύση , ως φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων. Στους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων, η φορολογική βάση συμπίπτει με το ετήσιο εισόδημα των φυσικών προσώπων, μετά την αφαίρεση των εξόδων για την απόκτηση του εισοδήματος και ορισμένων άλλων απαλλαγών κι εξαιρέσεων, όπως είναι τα ενοίκια και οι πολύτεκνες οικογένειες. Στους φόρους εισοδήματος νομικών προσώπων από την άλλη, η φορολογική βάση είναι το σύνολο των καθαρών κερδών των ανώνυμων εταιρειών.

- Φόροι περιουσίας

Αυτοί είναι οι φόροι που επιβάλλονται στην φορολογούμενη μονάδα με βάση την αξία ή τον όγκο της περιουσίας, την οποία κατέχει ο φορολογούμενος. Οι φόροι αυτοί ταξινομούνται σε φόρους κατοχής της περιουσίας και σε φόρους μεταβίβασης.

- Φόροι κατοχής της περιουσίας

Εφόσον το φυσικό ή το νομικό πρόσωπο κατέχει ορισμένη περιουσία δημιουργείται η υποχρέωση να μεταβιβαστεί ένα μέρος αυτής με την μορφή φόρου. Οι φόροι αυτοί διακρίνονται ανάλογα με το που επιβάλλονται (σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα) και αν

εκπίπτουν ή όχι και τα λοιπά μέρη της περιουσίας, διακρίνονται σε φόρο καθαρής περιουσίας και σε ονομαστικό φόρο περιουσίας. Ο φόρος καθαρής περιουσίας έχει σαν βάση την καθαρή περιουσιακή θέση του φυσικού προσώπου. Ο φόρος ακίνητης περιουσίας (ΦΜΑΠ ή ΕΤΑΚ) είναι ένας ειδικός φόρος κατοχής της περιουσίας, ο οποίος έχει σαν βάση την αξία ή τον όγκο της ακίνητης περιουσίας των φορολογουμένων.

Ο ονομαστικός φόρος περιουσίας επιβάλλεται σε όλους τους φορολογουμένους (φυσικών ή νομικών προσώπων) χωρίς να αφαιρούνται οι υποχρεώσεις του φορολογουμένου. Οι παραπάνω φόροι είναι απρόσωποι, διότι επιβάλλονται επί παντός περιουσιακού στοιχείου, ανεξάρτητα από την φύση του προσώπου (οικόπεδα, κατοικίες, χρεόγραφα).

- Φόροι μεταβίβασης

Οι φόροι αυτοί διακρίνονται σε φόρο μεταβίβασης της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιπραξίες και σε φόρο που επιβάλλεται κατά τη μεταβίβαση περιουσίας. Στον φόρο μεταβίβασης της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιπραξίες, η περιουσία του φορολογουμένου αυξάνει όταν ένα άλλο άτομο μεταβιβάζει περιουσία χωρίς αντάλλαγμα. Τέτοιοι φόροι είναι οι φόροι κληρονομιών, οι φόροι δωρεών, οι φόροι γονικών παροχών. Στον φόρο που επιβάλλεται κατά τη μεταβίβαση περιουσίας, ανήκουν οι φόροι μεταβίβασης κάποιου περιουσιακού στοιχείου, όπως είναι οι φόροι μεταβίβασης ακινήτων και οι φόροι επί χρηματιστηριακών συναλλαγών.

- Φόροι δαπάνης ή καταναλωτικής δαπάνης

Οι φόροι αυτοί είναι έμμεσοι φόροι κατανάλωσης, οι οποίοι καταβάλλονται από τους φορολογουμένους για την προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών και διακρίνονται ανάλογα με τον τρόπο που επιβάλλονται. Έτσι, έχουμε τον προσωπικό φόρο επί της δαπάνης, ο οποίος επιβάλλεται στη συνολική δαπάνη που πραγματοποιεί ο φορολογούμενος και τον φόρο επί των προϊόντων, ο οποίος επιβάλλεται ανά μονάδα ή κατά αξία παραγόμενων ή εισαγόμενων προϊόντων και οι όποιοι φόροι επιβαρύνουν συνολικά ή μερικώς τους τελικούς καταναλωτές. Υπόχρεος για τον φόρο αυτό είναι συνήθως ο παραγωγός, ο εισαγωγέας ή ο έμπορος, ο οποίος και τον καταβάλλει τελικά στο δημόσιο.

Συνήθως οι φόροι δαπάνης επηρεάζουν με τον ίδιο συντελεστή όλες τις επιχειρήσεις ανεξάρτητα από τον κύκλο εργασιών τους. Ο φόρος αυτός με τη σειρά του διακρίνεται σε γενικούς φόρους δαπάνης και ειδικούς φόρους δαπάνης. Οι γενικοί φόροι δαπάνης συνίστανται στην επιβολή ενός ενιαίου φορολογικού συντελεστή σε όλα τα προϊόντα τα οποία διατίθενται στην αγορά. Τέτοιοι φόροι είναι τα τέλη χαρτόσημου, ο φόρος κύκλου εργασιών, ο φόρος κατανάλωσης. Ο σπουδαιότερος όλων είναι ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Απ' την άλλη οι ειδικοί φόροι δαπάνης επιβάλλονται επί της παραγωγής ή πώλησης ορισμένων μόνο αγαθών κατ' αξία ή κατά μονάδα προϊόντος. Τέτοιοι φόροι είναι ο φόρος καπνού, ο φόρος υγρών καυσίμων, ο φόρος μύρας και οινοπνευματωδών ποτών, τα τέλη ταξινόμησης αυτοκινήτων, τα τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων και άλλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. ΚΡΑΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ

Στο σημείο αυτό, θα παρουσιάσουμε τις κύριες πηγές εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού τη δεκαετία 2004-2015.

Κατά μέσο όρο, σύμφωνα με τα στοιχεία του 2015, το ελληνικό κράτος έχει ετήσια έσοδα περί τα 50 δις ευρώ. Το 88% από αυτά προέρχονται από τη φορολογία και τα υπόλοιπα από διάφορες πηγές (αποκρατικοποιήσεις κλπ.). Οι άμεσοι φόροι έχουν συμμετοχή σε ποσά της τάξης των 20 δις ευρώ, ενώ αντίστοιχα οι έμμεσοι φόροι συνεισφέρουν 24 δις ευρώ (Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1 - Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού. Πηγή:

<https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ccrso-2008/index-en.aspx>

Μαζί με τα συνολικά έσοδα, τα μνημονιακά δάνεια και τις ασφαλιστικές εισφορές, το κράτος θα πρέπει να καλύψει ανάγκες όπως πληρωμές συντάξεων, μισθών δημοσίου,

πληρωμή τόκων και δανείων από ΕΚΤ και να παρουσιάσει και πρωτογενή πλεονάσματα.

Όπως προαναφέρθηκε, η οικονομική κρίση έφερε επιπλέον φορολογικά βάρη στο μέσο Έλληνα φορολογούμενο και τις επιχειρήσεις. Νέοι φόροι με κυριότερο τον φόρο για την κατοικία (ΕΕΤΗΔΕ), στόχευαν στο να προσδώσουν στο κράτος μεγαλύτερα έσοδα βάσει των κατοικιών που φορολογήθηκαν. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΓΓΠΣ (Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων), Στην Ελλάδα το 2011 υποβλήθηκαν 5,7 εκατομμύρια φορολογικές δηλώσεις, ένας αριθμός που έχει παραμείνει λίγο-πολύ αμετάβλητος τα τελευταία δέκα χρόνια. Σχεδόν οι μισές από αυτές (49%) αφορούσαν εισοδήματα κάτω των €12.000.

Οι αυτοαπασχολούμενοι, δε, δήλωναν εισοδήματα κάτω από το τότε αφορολόγητο όριο των €12.000 σε ποσοστό 64% (δήλωναν μέσο όρο εισοδημάτων 4.300 ο καθένας). Όλοι αυτοί οι φορολογούμενοι πλήρωσαν λιγότερο από το 1% των συνολικών φορολογικών εσόδων. Με άλλα λόγια, 2,8 εκατομμύρια πολίτες πλήρωσαν φόρο συνολικά 60 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή €21,4 ο καθένας. Αντίθετα, το 8% των φορολογούμενων που δήλωσαν εισοδήματα άνω των €42.000 ετησίως, περίπου 400.000 πολίτες, πλήρωσαν το 69% των φόρων εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Παρόμοια είναι η εικόνα και στις επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα το 2011 υπήρχαν 220.000 επιχειρήσεις που δήλωναν ετήσια κέρδη μικρότερα από 1,2 εκατομμύρια ευρώ, και μόλις 901 επιχειρήσεις που δήλωναν μεγαλύτερα κέρδη. Οι δεύτερες, που αποτελούν το 0,4% των ελληνικών επιχειρήσεων, πλήρωναν το 61% των φόρων. Οι πρώτες πλήρωναν φόρο κατά μέσο όρο €5.400 ετησίως και οι δεύτερες πλήρωναν φόρο κατά μέσο όρο €2,1 εκ. ετησίως.

Τα παραπάνω αφορούν ωστόσο στοιχεία για τα 3 πρώτα χρόνια της κρίσης. Στη συνέχεια – έως και σήμερα στην ουσία – το μεγαλύτερο βάρος επωμίστηκε η λεγόμενη μεσαία τάξη. Χαρακτηριστικά, με τον νέο φόρο του ΕΕΤΗΔΕ και αργότερα ΕΝΦΙΑ που ίσχυσε για πρώτη φορά το 2012 και συνεχίζεται έως και σήμερα, αλλά και με την εισφορά αλληλεγγύης, ο μέσος Έλληνας φορολογούμενος κλήθηκε να πληρώσει νέους φόρους σε περιόδους που το εισόδημα μειωνόταν αντιστρόφως ανάλογα. Αποτέλεσμα συνεπώς αυτής της δυσανάλογης φορολογικής

πολιτικής ήταν τα εισοδήματα να μειώνονται και επακόλουθα το κράτος να μην εισπράττει όσα προσδοκούσε αρχικά.

Διάγραμμα 2 - Άμεσοι φόροι - Φόρος εισοδήματος: <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ccrso-2008/index-en.aspx>

Όπως βλέπουμε και στο διάγραμμα (Εικόνα 2), τα έσοδα της χώρας μειώνονται λίγο-πολύ σταθερά από το 2010 και μετά, με τη μεγαλύτερη μείωση να εμφανίζεται στους έμμεσους φόρους. Στους άμεσους, έχουν μειωθεί ραγδαία οι εισπράξεις από το φόρο εισοδήματος (από 17,2 δις το 2008 σε 12,1 δις. το 2015) -πράγμα αναμενόμενο, καθώς έχουν μειωθεί ραγδαία και τα εισοδήματα των πολιτών. Ταυτόχρονα, όμως, μέσα στην κρίση αυξήθηκαν θεαματικά οι υπόλοιποι άμεσοι φόροι με αποτέλεσμα η μείωση των εσόδων από άμεσους φόρους για το κράτος να αμβλυνθεί. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι οι πολίτες πληρώνουν πάνω-κάτω τους ίδιους άμεσους φόρους που πλήρωναν και πριν, παρόλο που έχουν πολύ χαμηλότερα εισοδήματα.

2.2. ΕΝΦΙΑ – ΕΕΤΗΛΕ

Με την ψήφιση του νόμου 4223/2013 οι φορολογικοί κάτοικοι της Ελλάδας κλήθηκαν να πληρώσουν τον ΕΝιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων ή όπως έχει γίνει γνωστό η συντόμευση του ως ΕΝ.Φ.Ι.Α.. Ο ΕΝ.Φ.Ι.Α. επιβλήθηκε στα ακίνητα που βρίσκονται στην Ελλάδα και ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή κάθε είδους νομικές οντότητες. Οι υπόχρεοι κατέχουν ιδιοκτησιακά δικαιώματα ,καθοιονδήποτετρόπο (ιδιοκτησία, υψηλή κυριότητα, επικαρπία, οίκησης, κ.α.) τόσο επί της επιφάνειας του ακινήτου όσο και του οικοπέδου και των βοηθητικών χώρων. Ο ΕΝ.Φ.Ι.Α. ισούται με το άθροισμα του κύριου φόρου επί του κάθε ακινήτου και του συμπληρωματικού φόρου επί της συνολικής αξίας των δικαιωμάτων επί των ακινήτων του υποκειμένου στο φόρο.

Πιο συγκεκριμένα, ο εν λόγω φόρος δεν επιβάλλεται επί της αντικειμενικής αξίας της ακίνητης περιουσίας, αλλά προσδιορίζεται επί τη βάση διαφόρων παραγόντων, σύμφωνα με την τελική εγγραφή της ιδιοκτησίας στο κτηματολόγιο ή στο τίτλο ιδιοκτησίας.

Ο φόρος αυτός έμελε να αποτελέσει έναν σημαντικό οικονομικό βάρος για τον μέσο Έλληνα, που κλήθηκε να πληρώσει φόρο για την ίδια του την κατοικία. Ανεξάρτητα από το αν κάποιος έχει μικρή ή μεγάλη κατοικία, καλείται να πληρώσει φόρο που πολλές φορές είναι άδικα καταναμημένος. Ακόμα, ο φόρος αυτός επιβαρύνει και κατοικίες οι οποίες είναι είτε ακατοίκητες είτε αναξιοποίητες, με αποτέλεσμα πολλοί ιδιοκτήτες να αναγκάζονται να προβούν σε ενοικιάσεις των κατοικιών ώστε να δώσουν τα χρήματα που θα εισπράξουν από το ενοίκιο στο φόρο για τον ΕΝΦΙΑ.

Σε σύγκριση με φόρους ακινήτων που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ο ελληνικός φόρος είναι τετραπλάσιος από τον μέσο ευρωπαϊκό όρο. Συγκεκριμένα, το 2016, στην Ελλάδα το ποσοστό των νοικοκυριών τα οποία δαπανούν περισσότερο από το 40% του διαθέσιμου εισοδήματός τους για την κάλυψη αναγκών στέγασης, ανήλθε σε 40,5%, τη στιγμή που ο ευρωπαϊκός μέσος όρος δεν ξεπερνάει το 11,1%.

Η εικόνα είναι σχεδόν αμετάβλητη την τελευταία τριετία, καθώς το 2015 το αντίστοιχο ποσοστό είχε ανέλθει σε 40,9%, έναντι 11,3% του μέσου όρου της Ε.Ε. και το 2014 σε 40,7% (11,5% στην Ε.Ε.). Ως δαπάνες στέγασης λογίζονται ο φόρος ή

το τέλος που συνδυάζεται με την κατοχή ακινήτου και όλα τα έξοδα για τη συντήρηση και τη διαμονή σε αυτό, όπως π.χ. θέρμανση, ηλεκτρικό ρεύμα, ύδρευση, τηλέφωνο κλπ. Ενδεικτικό του παραλογισμού της εφαρμοζόμενης πολιτικής γύρω από το ακίνητο, είναι ότι η αμέσως επόμενη χώρα στην Ε.Ε., με τη μεγαλύτερη δηλαδή οικονομική επιβάρυνση, είναι η Βουλγαρία, πλην όμως με ποσοστό 20,5%, δηλαδή το μισό σε σχέση με την Ελλάδα. Την τρίτη χειρότερη επίδοση σημείωσε η Γερμανία, όπου το αντίστοιχο ποσοστό του πληθυσμού ανέρχεται σε 16%, ενώ την καλύτερη εικόνα καταγράφουν η Μάλτα (μόλις 1%) και η Κύπρος με 3%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2010, δηλαδή στην αρχή της οικονομικής κρίσης, το ποσοστό των Ελλήνων που ήταν υπέρμετρα επιβαρυνόμενο οικονομικά ως προς το ακίνητό του, διαμορφωνόταν σε 18,1% έναντι 10,8% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Εν ολίγοις, η "ψαλίδα" με την υπόλοιπη Ευρώπη ήταν σαφώς πιο περιορισμένη. Αντιλαμβάνεται λοιπόν εύλογα κανείς πως η κατακόρυφη αύξηση των δαπανών στέγασης είναι μία από τις πιο σαφείς επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ελληνική κοινωνία, πέραν των προφανών, δηλαδή της μείωσης της αγοραστικής δύναμης, της εκτίναξης της ανεργίας και της αύξησης της φορολογίας.

Καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη αυτή διαδραμάτισε ασφαλώς η επιλογή των κυβερνήσεων να στραφούν σε ένα σύστημα φορολόγησης της κατοχής ακινήτων, ενώ μέχρι το 2010 ο κύριος όγκος των φορολογικών εσόδων από τα ακίνητα προερχόταν από τις αγοραπωλησίες, μέσω του φόρου μεταβίβασης κι ενώ για ένα διάστημα ίσχυσαν παράλληλα και τα δύο, δηλαδή και ο υψηλός φόρος κατοχής και ο υψηλός φόρος μεταβίβασης. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 2010 μέχρι το 2015 οι φόροι κατοχής ακινήτων αυξήθηκαν έξι φορές, από τα 500 εκατ. ευρώ σε 3 δισ. ευρώ, ενώ το 2016 αυξήθηκαν εκ νέου σε 3,5 δισ. ευρώ.

Υπενθυμίζεται ότι ναι μεν ο στόχος των εσόδων από τον ετήσιο ΕΝΦΙΑ είναι 2,65 δισ. ευρώ, ωστόσο το ποσό του φόρου που βεβαιώνεται, κατά κανόνα, κυμαίνεται μεταξύ 3,2 και 3,6 δισ. ευρώ. Εκτός βέβαια από την κατακόρυφη αύξηση των δαπανών που συνοδεύουν την κατοχή ακινήτου, οι Έλληνες είδαν και την αξία της περιουσίας τους να υποβαθμίζεται, εν μέρει και ως φυσικό επακόλουθο της υπερφορολόγησής της, που την κατέστησε λιγότερο ελκυστική.

Ενώ λοιπόν από το 2010 μέχρι και το 2017, στην Ε.Ε. καταγράφεται μέση αύξηση των τιμών των κατοικιών κατά 11%, στην Ελλάδα οι αξίες υποχώρησαν κατά 42%

(στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος), καταγράφοντας και στην εν λόγω περίπτωση τη χειρότερη επίδοση στην Ευρώπη. Μετά την Ελλάδα, τη χειρότερη επίδοση κατέγραψαν οι τιμές στην Ισπανία, όπου μειώθηκαν κατά 17% την ίδια περίοδο, στην Ιταλία με πτώση 15% και στην Κύπρο, όπου μειώθηκαν κατά 9%.

2.3. ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Με το πέρασμα των χρόνων παρατηρείται ότι τα φορολογικά έσοδα της κάθε κυβέρνησης τείνουν να διαφοροποιούνται από χρόνο σε χρόνο, καθώς επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί αποτελούν την φορολογική νομοθεσία που εφαρμόζει το κάθε κράτος μέλος, τις αλλαγές που επιβάλλονται στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και την έξαρση της κρίσης που πλήττει σε μεγάλο βαθμό τις χώρες τα τελευταία χρόνια.

Γενικά, παρατηρούνται υψηλές τιμές στους φορολογικούς συντελεστές της ΕΕ, ειδικά τα τελευταία χρόνια. Έτσι, μετά την Συνθήκη του Μάαστριχτ και το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, στα τέλη δηλαδή του 1990, τα κράτη μέλη οδηγήθηκαν στην υιοθέτηση μιας σειράς από πακέτα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Κάτι τέτοιο φυσικά ήταν ωφέλιμο για κάποιες χώρες ως προς τη μείωση του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, αλλά και ως προς τη μείωση των κοινωνικών εισφορών.

Ωστόσο, παρατηρείται και μια μείωση στα φορολογικά επίπεδα σε όρους ΑΕΠ απ' το 2000 έως και το 2004, ενώ για κάποια χρόνια παρέμεναν σε σχετικά σταθερές τιμές και απ' το 2007 παρουσιάζεται ξανά αύξηση φτάνοντας τα προηγούμενα όρια. Απ' το 2007 μέχρι και το 2010, τα φορολογικά έσοδα παρουσίασαν κάποια μείωση σε όλη την ΕΕ, λόγω της εμφάνισης της κρίσης το 2008. Απ' το 2010 μέχρι και σήμερα, γίνεται προσπάθεια να μειωθεί η περαιτέρω αύξηση των συντελεστών, άρα και των φόρων, για να μπορέσει η παγκόσμια οικονομία να επανέλθει σε φυσιολογικά επίπεδα.

Το φορολογικό επίπεδο της ΕΕ παρουσιάζει πολύ υψηλά επίπεδα σε σχέση με άλλες διάφορες οικονομίες. Αυτό σημαίνει πως η ΕΕ δύναται να αντιμετωπίσει μεγαλύτερα

προβλήματα. Θα πρέπει να προσαρμοστεί και να οδηγήσει ολόκληρη την οικονομία σε άνθηση, έχοντας στόχο την επίτευξη ενός κοινού προγράμματος.

	2005	2010	2013	2014
EU	39.0	38.5	39.9	40.0
Euro area	39.4	39.2	41.2	41.5
Belgium	45.6	45.5	48.2	47.9
Bulgaria	30.3	26.3	27.9	27.8
Czech Republic	34.2	32.6	34.8	34.1
Denmark	49.4	46.6	48.1	50.8
Germany	38.5	38.2	39.4	39.5
Estonia	30.1	33.5	31.7	32.5
Ireland	31.1	28.6	29.5	30.5
Greece	33.5	34.2	38.3	39.0
Spain	35.9	32.1	33.8	34.4
France	44.5	44.1	47.4	47.9
Croatia	36.2	36.1	36.6	36.7
Italy	39.2	41.7	43.6	43.7
Cyprus	31.6	32.2	31.6	34.2
Latvia	28.1	28.0	28.7	29.2
Lithuania	29.5	28.7	27.4	28.0
Luxembourg	39.2	39.0	39.5	39.4
Hungary	36.8	37.5	38.2	38.4
Malta	33.0	32.5	33.6	35.0
Netherlands	36.1	36.7	37.2	38.0
Austria	42.1	41.8	43.3	43.8
Poland	34.0	32.0	32.8	33.0
Portugal	34.2	33.7	37.2	36.9
Romania	28.3	26.9	27.4	27.7
Slovenia	38.2	37.4	37.3	37.0
Slovakia	31.5	28.2	30.3	31.2
Finland	42.3	40.9	43.9	44.0
Sweden	47.5	44.1	43.8	43.7
United Kingdom	35.9	35.5	34.9	34.4
Iceland	39.6	33.5	36.0	38.9
Norway	42.6	42.0	39.9	38.9
Switzerland	26.7	26.7	27.1	27.1
Serbia	38.9	38.5	36.6	37.4

Διάγραμμα 3 - Εξέλιξη εσόδων από φόρους & κοινωνικές εισφορές σε Ελλάδα και Ε.Ε. (% ΑΕΠ). Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf

Παρατηρούμε ότι υπάρχει σημαντική διαφορά στη σύνθεση των εσόδων στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη, ενώ δεν παρουσιάζουν τόσο σημαντική διαφορά των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ(μόλις 2,5 ποσοστιαίες μονάδες). Η σύνθεση των εσόδων διακρίνεται σε έμμεσους και άμεσους φόρους και σε εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα προέρχονται κυρίως από έμμεσους φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (15.7 %) και λιγότερο από άμεσους φόρους (9.7%), Αναλυτικότερα, οι έμμεσοι φόροι και οι κοινωνικές εισφορές για το 2014 αποτελούσαν το 15,7% και 13,4% του ΑΕΠ στην Ελλάδα, έναντι 13,3% και 15,5% αντίστοιχα στην Ευρωζώνη.

Οι άμεσοι φόροι αντίστοιχα αποτελούσαν μόλις το 9,7% στην Ελλάδα έναντι 12,5% στην Ευρωζώνη. Ειδικότερα, σε ότι αφορά τη σύνθεση των φορολογικών εσόδων στη χώρα μας, το 40% προέρχεται από έμμεσους φόρους το 25% από άμεσους φόρους και το 35% από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ευρωζώνη διαμορφώνονται σε 32% για τους έμμεσους φόρους, 30% για τους άμεσους και 38% από κοινωνικές εισφορές.

Επιπλέον, ο κανονικός συντελεστής ΦΠΑ (24%) που εφαρμόζεται στη χώρα μας για διάφορα αγαθά και υπηρεσίες, όπως είναι τα ακίνητα, τα Ι.Χ. αυτοκίνητα, τα τηλεφωνικά τέλη, τα καύσιμα, τα τσιγάρα, τα αλκοολούχα ποτά, η ένδυση, η υπόδηση και οι περισσότερες υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών, είναι ο 3ος υψηλότερος στην ΕΕ. Παράλληλα, η Ελλάδα μαζί με την Φινλανδία, βρίσκονται στην 5η θέση του πίνακα των κρατών μελών της ΕΕ, που έχουν τους μεγαλύτερους συντελεστές ΦΠΑ. Ο μέσος όρος του κανονικού συντελεστή ΦΠΑ στην ΕΕ είναι 21,5%. Η χώρα μας, ωστόσο, βρίσκεται στις υψηλότερες θέσεις και στο μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ. Αυτός ανέρχεται σε 13% και εφαρμόζεται σε τρόφιμα, εστίαση, μεταφορές, τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, και φυσικού αερίου. Συγκεκριμένα, κατέχει η Ελλάδα την 5η θέση μαζί με την Κροατία, Πορτογαλία και Αυστρία (Διάγραμμα 3).

Ανάλογη εικόνα αποτυπώνεται και στην ετήσια έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το δείκτη που αποτυπώνει το «κενό» στο ΦΠΑ, τις απώλειες δηλαδή του ΦΠΑ, στις χώρες της Ε.Ε. Με το συγκεκριμένο δείκτη υπολογίζεται η αποτελεσματικότητα της επιβολής του ΦΠΑ και της συμμόρφωσης σε αυτόν, καθώς παρέχει μια εκτίμηση της απώλειας των εσόδων που οφείλονται σε απάτη, φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή, πτωχεύσεις αλλά και σε λανθασμένους υπολογισμούς. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κομισιόν, υπολογίζεται ότι στην ΕΕ χάνονται ετησίως 159 δισεκατομμύρια € από το «έλλειμμα ΦΠΑ».

Επίσης σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν δημοσιοποιηθεί, η Ελλάδα το διάστημα 2000-2014 έχει χάσει περίπου 90δισ €, ποσό που αντιστοιχεί σχεδόν στο 30% του χρέους. Όπως διαπιστώνουμε και από τον παρακάτω πίνακα, η χώρα μας το 2013 έχασε από τον ΦΠΑ 6,347 δισ € ή σε ποσοστό 33,5%, ενώ το 2014 κατάφερε αυτό το ποσό να το περιορίσει στα 4,926 δισ € ή σε ποσοστό 28%, νούμερο που την κατατάσσει στην 5η θέση της ΕΕ με τις μεγαλύτερες απώλειες ΦΠΑ (Διάγραμμα 4).

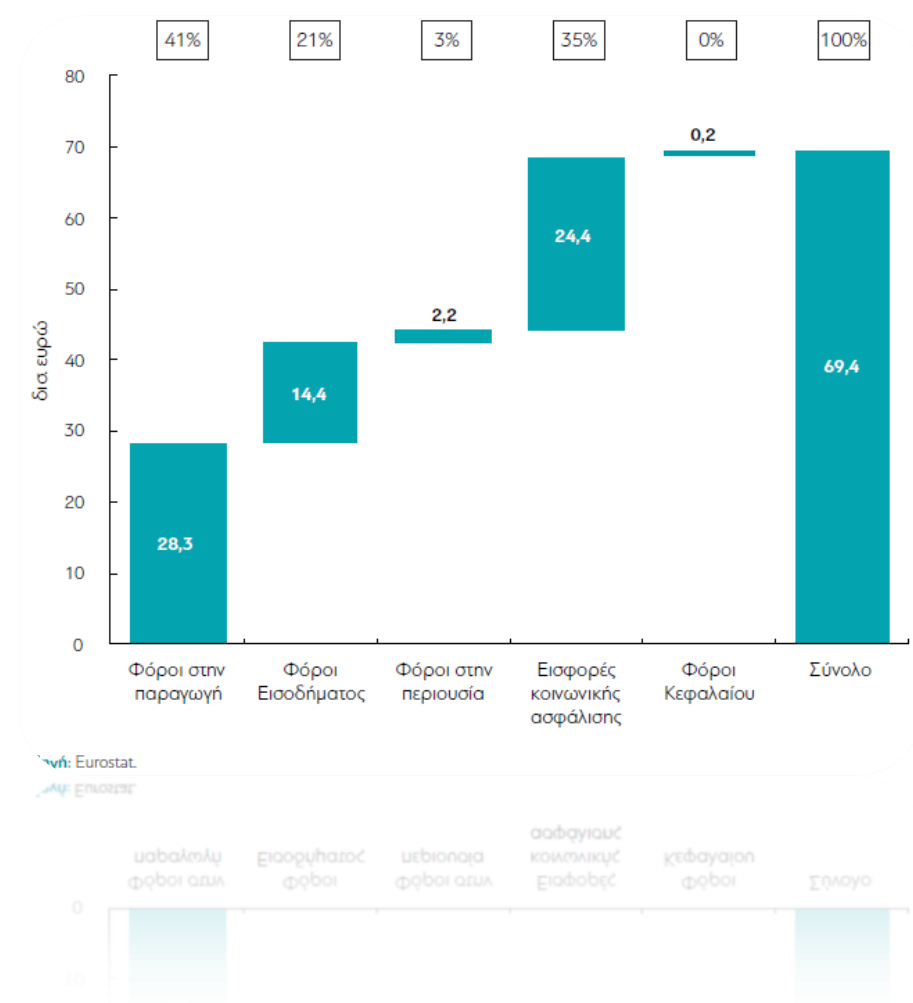
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξέλιξη του κενού στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης. Τα δύο πρώτα χρόνια των Μνημονίων, το 2010-2012, η κατάσταση επιδεινώθηκε λόγω της αύξησης των συντελεστών ΦΠΑ. Το 2010 το κενό ήταν 29% ενώ μέσα σε δύο χρόνια έφτασε το 33%, αυξήθηκε δηλαδή κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες. Σε απόλυτους αριθμούς το κενό παρέμεινε στα ίδια επίπεδα, καθώς αυτό που μειώθηκε ήταν τα προσδοκώμενα έσοδα από τον ΦΠΑ, όπου από τα 22,88 δις € έπεσε στα 20,363 δις €, λόγω της ύφεσης. Φυσικά κάτι τέτοιο συνέβη και στις εισπράξεις οι οποίες μειώθηκαν από 16,3 δις € σε 13,7 δις €.

Τα φορολογικά μεγέθη καταγράφονται και με βάση τους κανόνες του Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών της Eurostat, το οποίο ταξινομεί τους φόρους σε εκείνους που επιβάλλονται στο εισόδημα, στην παραγωγή και στα προϊόντα, στο κεφάλαιο και σε λοιπούς φόρους (π.χ. φόροι στην περιουσία), καλύπτοντας όλα τα επίπεδα διοίκησης (κεντρική και γενική κυβέρνηση, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης). Τα στοιχεία αυτά διαφοροποιούνται από τα στοιχεία εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού, χωρίς να αλλάζουν την ουσία των μεγεθών και των τάσεων που έχουμε παρουσιάσει.

Ωστόσο, είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για τη διενέργεια συγκρίσεων με άλλες χώρες, με δεδομένο ότι υπολογίζονται με βάση κοινούς κανόνες και πρότυπα. Σύμφωνα με το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών, οι φόροι στο εισόδημα περιλαμβάνουν τους φόρους στο εισόδημα φυσικών προσώπων από εργασία, τόκους καταθέσεων, ενοίκια, μερίσματα, κ.ά., καθώς και τους φόρους στο εισόδημα ή στα κέρδη των επιχειρήσεων. Οι φόροι στην παραγωγή και στα προϊόντα ουσιαστικά συμπίπτουν με τους φόρους κατανάλωσης (ΦΠΑ, ειδικοί φόροι, τέλη ταξινόμησης αυτοκινήτων, φόροι ασφαλιστρών, τέλη χαρτοσήμου, εισαγωγικοί δασμοί κ.λπ.), καθώς και τους φόρους που επιβάλλονται σε συντελεστές παραγωγής εκτός της εργασίας και του κεφαλαίου, όπως τέλη αδειοδότησης, φόροι στα ακίνητα επιχειρήσεων, φόροι για ρύπανση κ.ά. Τα παραπάνω έσοδα από φόρους μαζί με τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης αποτελούν τα συνολικά έσοδα του δημοσίου.

Με βάση αυτή την κατηγοριοποίηση, τα έσοδα του ελληνικού δημοσίου διαμορφώθηκαν σε €69,4 δισ. το 2015. Η μεγαλύτερη κατηγορία εσόδων ήταν οι φόροι στα προϊόντα, τα έσοδα των οποίων διαμορφώθηκαν σε €28,3 δισ., δηλαδή στο 40,7% των συνολικών εσόδων. Οι φόροι εισοδήματος φυσικών και νομικών

προσώπων προσέγγισαν τα €14,4 δισ. ή το 20,7% των συνολικών εσόδων, ενώ οι εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων αποτέλεσαν τη δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία εσόδων, με €24,4 δισ. ή αλλιώς το 35,2% του συνόλου. Τέλος, μικρότερο τμήμα των συνολικών εσόδων αποτελούν οι φόροι περιουσίας (€2,2 δισ.) και οι φόροι κεφαλαίου (€0,2 δισ.) (Διάγραμμα 4).

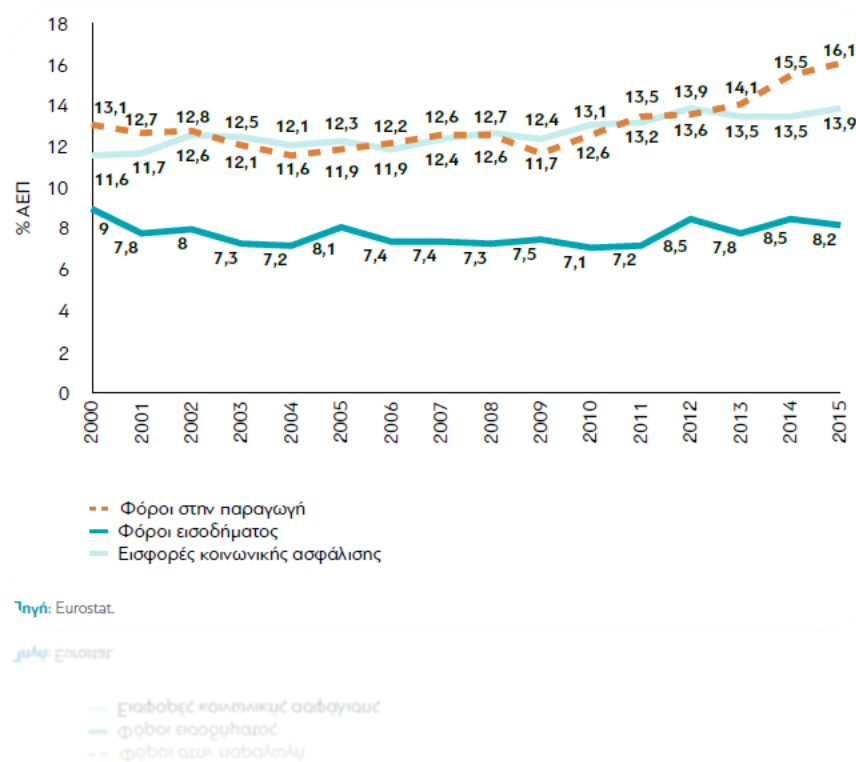
Διάγραμμα 4 - Έσοδα από φόρους & εισφορές στην Ελλάδα 2015. Πηγή:

<http://www.kathimerini.gr/998681/gallery/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/sthn-ellada-h-megalyterh-av3hsh-forologikwn-varwn>

Συνεπώς, οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες εσόδων είναι οι φόροι στην παραγωγή και τα προϊόντα, οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και οι φόροι εισοδήματος. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι φόροι εισοδήματος αποτελούσαν το 2015 το 8,2% του ΑΕΠ, με σχετικά μικρές διακυμάνσεις την περίοδο 2000-2015. Έλαβαν τη μέγιστη τιμή τους

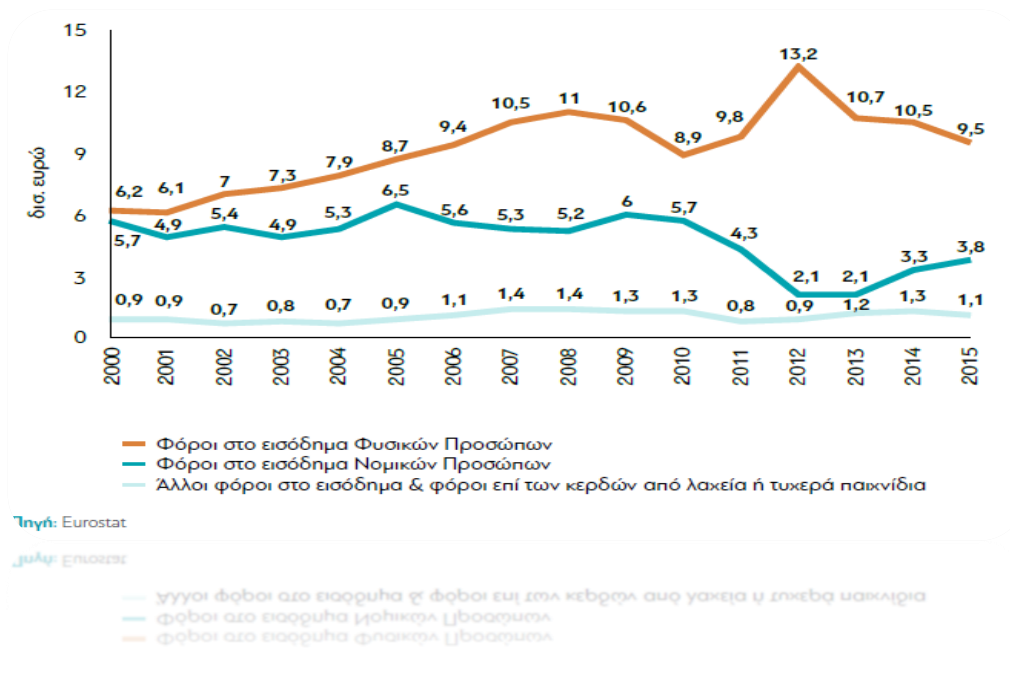
το 2000, με 9% του ΑΕΠ, και την ελάχιστη το 2010 (7,1% του ΑΕΠ). Οι φόροι στην παραγωγή αποτελούσαν το 2015 το 16,1% του ΑΕΠ, με αυξητική τάση από το 2009, όταν αντιστοιχούσαν στο 11,7% του ΑΕΠ. Τέλος, οι εισφορές, αποτελούσαν το 13,9% του ΑΕΠ το 2015, ενισχυμένο ποσοστό σε σύγκριση με τον μέσο όρο της περιόδου 2002-2009 (12,4%).

Αναλύοντας περισσότερο τους φόρους εισοδήματος σύμφωνα με το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών, μπορούν να απεικονιστούν οι φόροι που επιβάλλονται στο εισόδημα φυσικών και νομικών προσώπων. Οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων διαμορφώθηκαν σε €9,5 δισ. το 2015, μειωμένοι συγκριτικά με το 2012 όταν είχαν ανέλθει σε €13,2δισ., το υψηλότερο επίπεδο της περιόδου 2000-2015. Οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων κατέγραφαν αυξητική τάση από το 2000, με εξαίρεση την περίοδο 2009-2010, όπου σημείωσαν πτώση. Οι φόροι εισοδήματος νομικών προσώπων διαμορφώνονται σε χαμηλότερα επίπεδα, στα €3,8 δισ. το 2015, ενώ αντίθετα με τους φόρους στα φυσικά πρόσωπα, καταγράφεται αύξηση μετά το 2012, από το χαμηλό επίπεδο των €2,1 δισ. που είχαν διαμορφωθεί (Διάγραμμα 5).

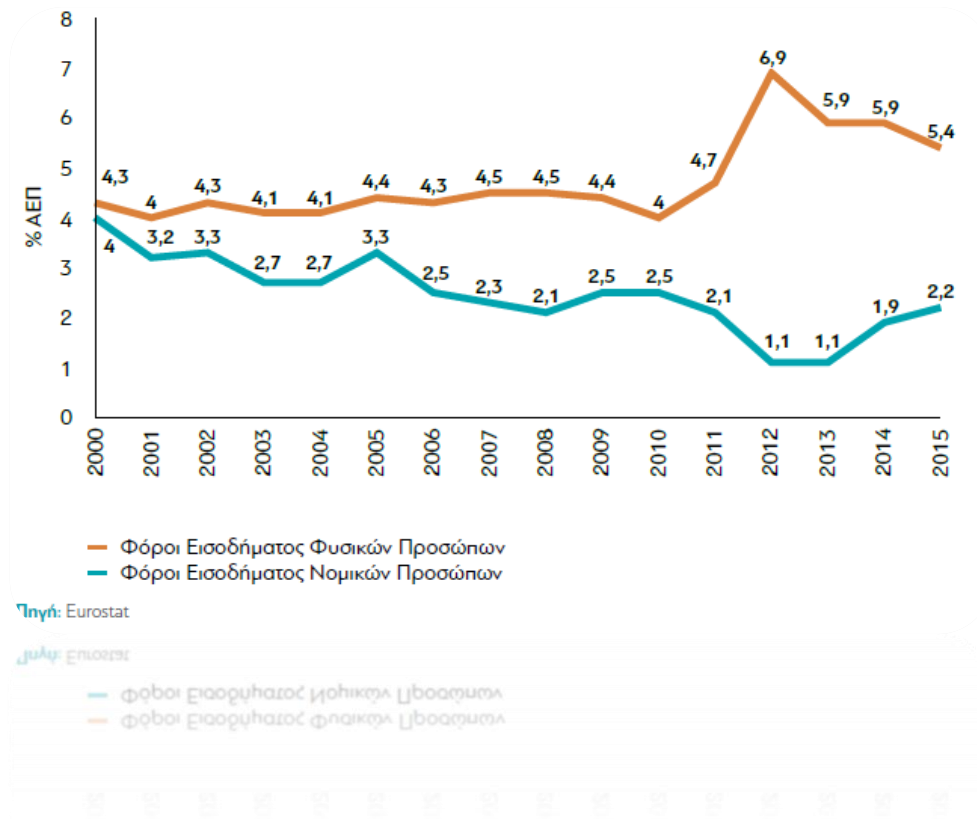

Διάγραμμα 5 - Φορολογικά έσοδα ως % ΑΕΠ. Πηγή: <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/41926>

Οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων αντιστοιχούσαν το 2015 στο 5,4% του ΑΕΠ, έναντι 2,2% των φόρων στα νομικά πρόσωπα. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι φόροι νομικών προσώπων ακολουθούν την ίδια τάση σε σύγκριση με τα στοιχεία σε απόλυτα μεγέθη (δισ.€), ένδειξη ότι το ύψος τους επηρεάστηκε με μεγάλη ένταση από την οικονομική κρίση (Εικόνα 6). Στους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων, η εξέλιξη ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει παρόμοια εξέλιξη με τα απόλυτα μεγέθη μετά το 2011-2012, ενώ την προηγούμενη περίοδο 2002-2010, η αύξηση των εσόδων ακολουθούσε την αύξηση του ΑΕΠ με αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση του λόγου εσόδων προς ΑΕΠ (Διάγραμμα 7).

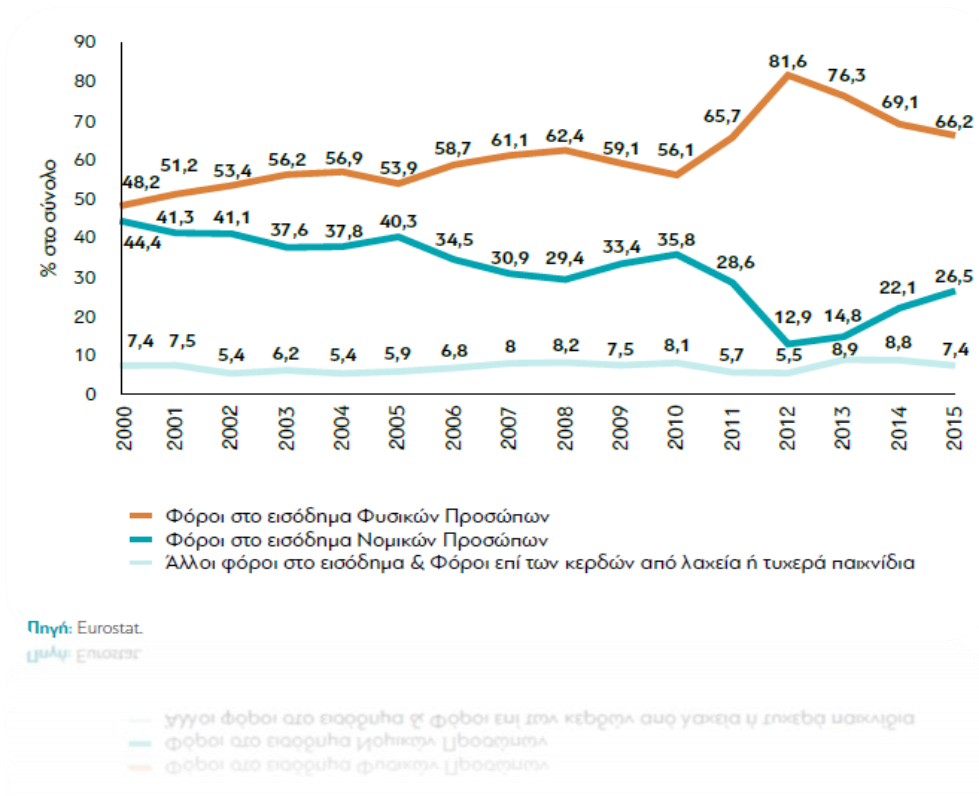

Διάγραμμα 6 - Φόροι στο εισόδημα ανά κατηγορία (δισ ευρώ). Πηγή: <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/41926>

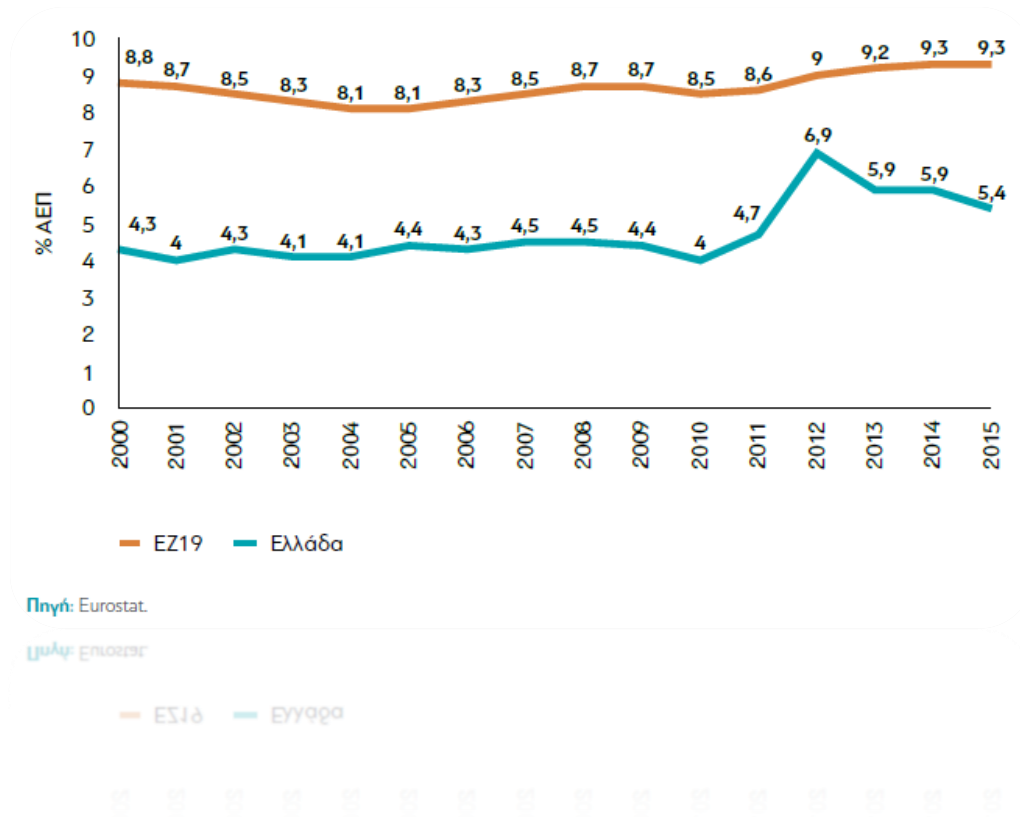
Διάγραμμα 7 -Φόροι στο εισόδημα ανά κατηγορία (% ΑΕΠ). Πηγή: <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/41926>

Το μερίδιο των φόρων φυσικών προσώπων στα συνολικά έσοδα από φόρους εισοδήματος πλησίασε το 82% το 2012, από 48% το 2000, ενώ το 2015 διαμορφώθηκε στο 66,2%, δηλαδή 2 στα 3 ευρώ από φόρους στο εισόδημα προήλθαν από τα φυσικά πρόσωπα, ενώ η κατηγορία των νομικών προσώπων συνεισέφερε το 26,5% των εσόδων το 2015. Διαχρονικά, η μεγαλύτερη κατηγορία είναι οι φόροι από το εισόδημα φυσικών προσώπων, με συνεισφορά πάνω από 50%στη μεγαλύτερη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Τέλος, η κατηγορία των υπόλοιπων φόρων στο εισόδημα και των φόρων επί των κερδών από λαχεία ή τυχερά παιχνίδια, αποτελεί τη μικρότερη μεταξύ των τριών κατηγοριών φόρων στο εισόδημα (Διάγραμμα 8).

Διάγραμμα 8 -Φόροι στο εισόδημα ανά κατηγορία (% συνόλου). Πηγή:
http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf

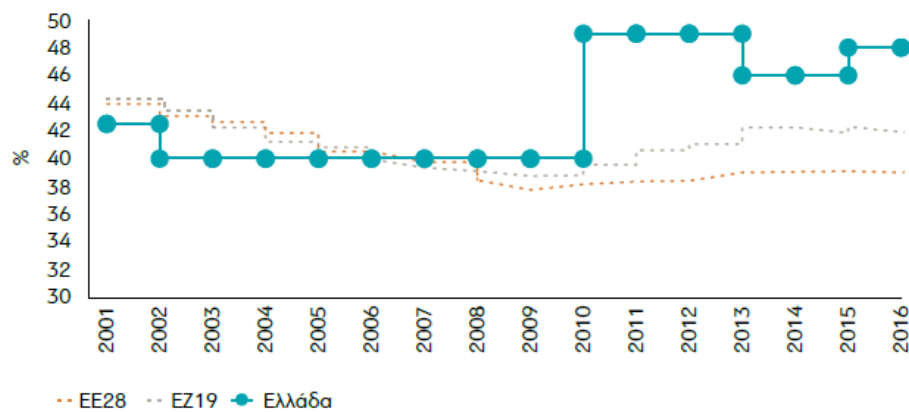
Μέχρι το 2012 τα έσοδα από φόρους στα φυσικά πρόσωπα στην Ελλάδα βρίσκονταν ως ποσοστό του ΑΕΠ περίπου στο ήμισυ του μέσου όρου της Ευρωζώνης, ενώ μετά το 2013 και παρά την αύξηση του ποσοστού τους, η Ελλάδα συνεχίζει να υστερεί σημαντικά σε σύγκριση με την Ευρωζώνη (Διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9 - Φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων σε Ελλάδα & Ευρωζώνη (% ΑΕΠ). Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf

Η εξέλιξη του ανώτατου φορολογικού συντελεστή στην Ελλάδα, στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη παρουσιάζεται στο αντίστοιχο διάγραμμα. Ο ανώτατος συντελεστής φορολόγησης του προσωπικού εισοδήματος παρέμεινε σταθερός την περίοδο 2002-2010, στο 40%. Το 2010 αυξήθηκε απότομα στο 49%, ενώ πλέον βρίσκεται στο 48%, έπειτα από την προσωρινή μείωση στο 46% τη διετία 2013-2014.

Στην ΕΕ-28 και στην Ευρωζώνη ,σημειώθηκε την περίοδο 2001-2009 σταδιακή μείωση του ανώτατου φορολογικού συντελεστή, από 44,1% στην Ευρωζώνη και 43,7% στην ΕΕ-28 το 2001, σε 38,8% και 38% αντίστοιχα το 2009. Την επόμενη περίοδο σημειώθηκε σημαντική αυξητική τάση στην Ευρωζώνη με αποτέλεσμα ο μέσος ανώτατος φορολογικός συντελεστής να διαμορφωθεί σταδιακά σε 42% το 2016, ενώ στην ΕΕ-28 η αύξηση ήταν οριακή (Διάγραμμα 10).

Πηγή: European Commission, DG Taxation and Customs Union.

Υπόμνημα: Επιθεώρηση Κοινωνικών Δεξ. Έκθεση για Στάτιστική Ένωση

-- ΕΕ28 -- ΕΖ19 ← Ελλάδα

Διάγραμμα 10 -Ανώτερος συντελεστής φορολογίας φυσικών προσώπων 2001-2016.

Πηγή:http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf

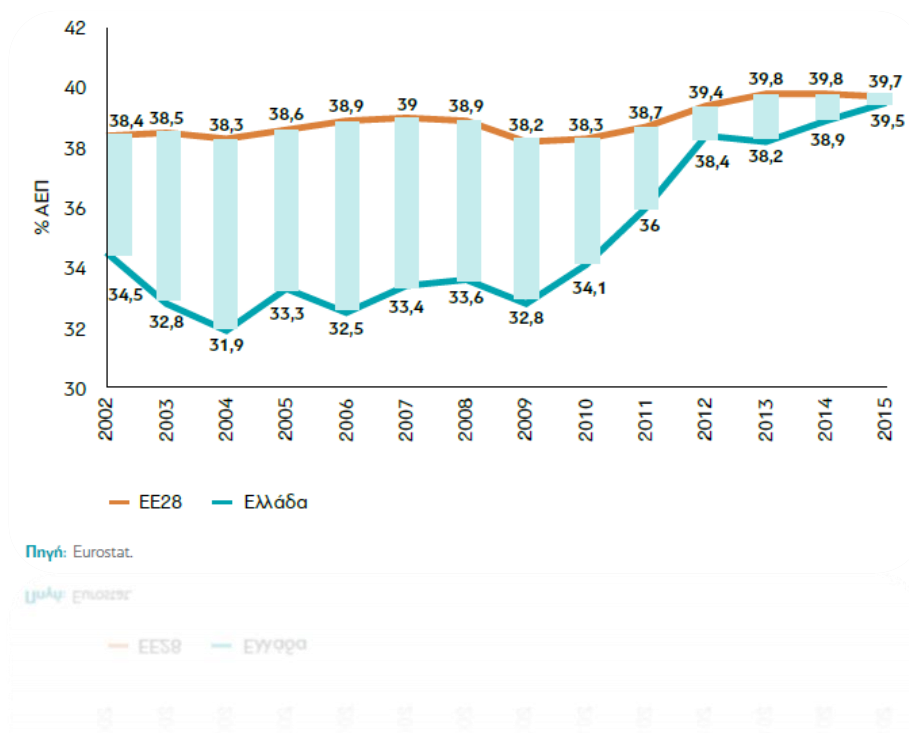
Οι φορολογικοί συντελεστές αποτελούν κρίσιμη παράμετρο της φορολογίας εισοδήματος, καθώς το ύψος και ο αριθμός τους, σε συνδυασμό με την έκταση των φοροαπαλλαγών και των εκπτώσεων φόρου προσδιορίζουν την προοδευτικότητα του συστήματος.

2.4. ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Η μεγάλη απόκλιση των φορολογικών εσόδων (περιλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης) στην Ελλάδα σε σύγκριση με την ΕΕ-28, ήταν ένα μόνιμο φαινόμενο την προηγούμενη δεκαετία. Η διαφορά αυτή έφτασε μέχρι και τις 6,4 ποσοστιαίες μονάδες το 2004 και το 2006, πριν αρχίσει να περιορίζεται.

Έτσι, τα τελευταία χρόνια, λόγω της σημαντικής αύξησης των φορολογικών συντελεστών στην Ελλάδα, έχει επιτευχθεί ουσιαστική σύγκλιση των φορολογικών εσόδων, τα οποία πλησιάζουν το 40% του ΑΕΠ, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ΕΕ-28 κατά μέσο όρο. Ένα βασικό ζητούμενο της φορολογίας είναι, τελικά, η επαρκής

χρηματοδότηση των δημόσιων δαπανών. Ο βαθμός στον οποίο η ασκούμενη φορολογική πολιτική μπορεί να θεωρηθεί επιτυχημένη εξαρτάται, συνεπώς, από την επάρκεια κάλυψης των δημοσίων δαπανών από τα φορολογικά έσοδα, με τις μικρότερες στρεβλώσεις στις επιμέρους αγορές και στα κίνητρα ατόμων και επιχειρήσεων, καθώς και με την επίτευξη αισθήματος οικονομικής και κοινωνικής δικαιοσύνης (Διάγραμμα 11).

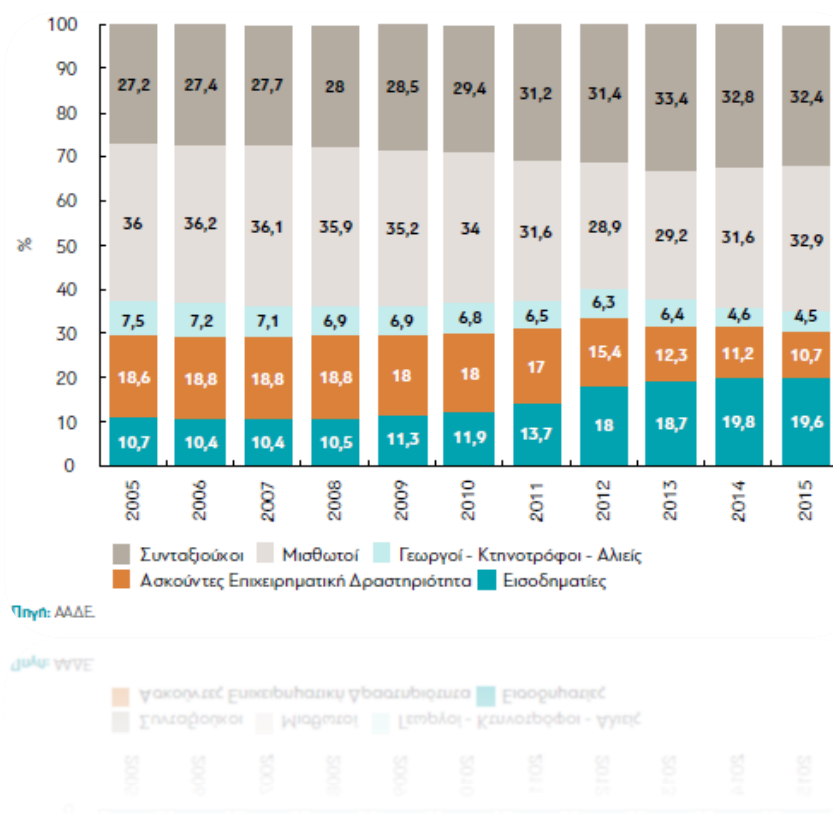

Διάγραμμα 11 -Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ σε Ελλάδα & Ευρώπη 2002-2015. Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_REP_GR.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

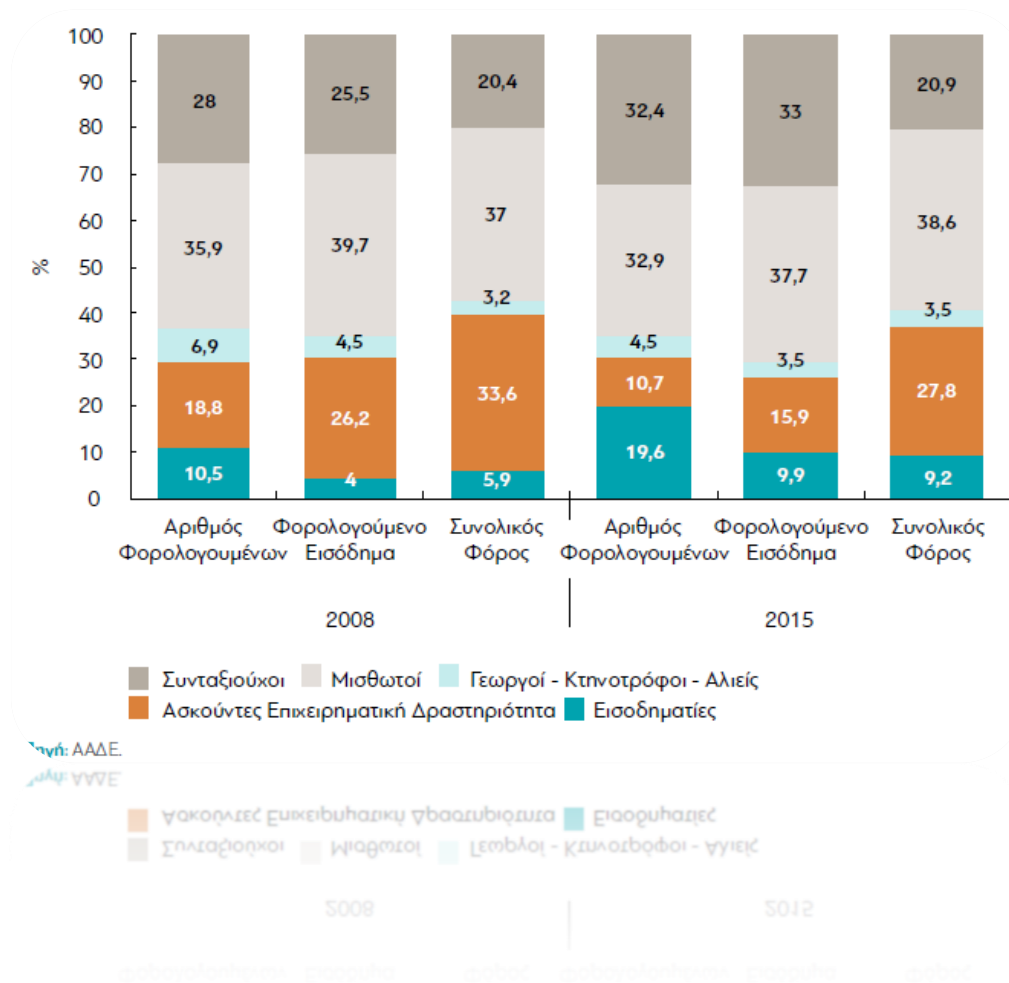
3.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ – ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ – ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥ

Από τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) προκύπτει ότι ο αριθμός των φορολογουμένων ανήλθε σε 6.194.233 το 2015, έναντι 5.480.354 το 2005. Η πλειονότητα των φορολογουμένων το 2015 ήταν μισθωτοί και συνταξιούχοι, με ποσοστά 33% και 32% επί του συνόλου, αντίστοιχα. Επισημαίνεται ότι διαχρονικά καταγράφεται αύξηση του μεριδίου των συνταξιούχων και μείωση του μεριδίου των μισθωτών. Το 10,7% των φορολογουμένων το 2015 ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες, με σημαντική μείωση του ποσοστού τους ιδιαίτερα μετά το 2011. Οι γεωργοί αντιστοιχούσαν στο 4,5% το 2015, έναντι 7,5% το 2005, ενώ το ποσοστό των εισοδηματιών αυξήθηκε σε 19,6% το 2015, έναντι 10,7% το 2005 (Διάγραμμα 12).

Διάγραμμα 12 - Αριθμός φορολογουμένων φυσικών προσώπων ανά πηγή εισοδήματος.
Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_PRE_GR%201.pdf

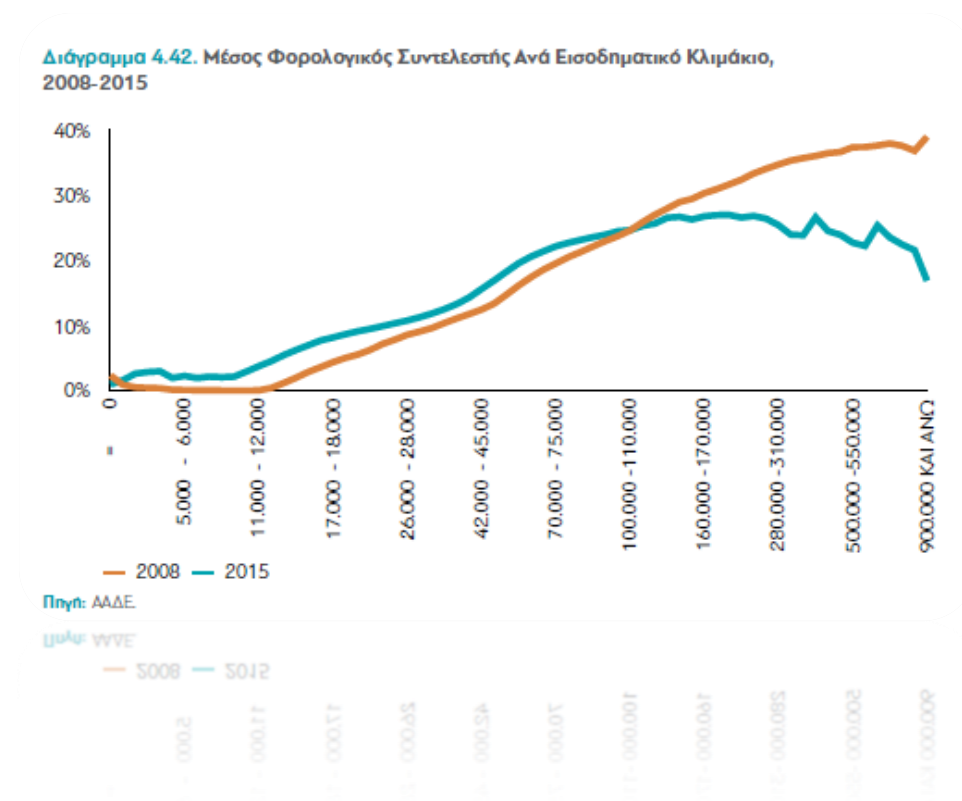
Οι μισθωτοί αναλογικά με τον αριθμό τους, δήλωσαν το 2015 περισσότερα εισοδήματα και πλήρωσαν ακόμα υψηλότερο συνολικό φόρο. Παρόμοια στην κατεύθυνση, αλλά ακόμα περισσότερο έντονη διαφοροποίηση, τόσο στα εισοδήματα όσο και στα φορολογικά βάρη, είχαν οι ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι συνταξιούχοι, οι γεωργοί και οι εισοδηματίες, αντίθετα, δήλωσαν χαμηλότερα εισοδήματα και είχαν μικρότερο μερίδιο στα συνολικά φορολογικά έσοδα, αναλογικά με τον αριθμό τους. Συγκριτικά με το 2008, περιορίστηκε η συμμετοχή των ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα στα δηλωθέντα εισοδήματα και στα φορολογικά έσοδα, εξαιτίας της σημαντικής μείωσης του αριθμού τους. Οι συνταξιούχοι, αν και το 2015 εμφάνισαν μεγαλύτερη συμμετοχή στο φορολογούμενο εισόδημα, δεν αύξησαν τη συμμετοχή τους στα φορολογικά έσοδα, σε αντίθεση με τους μισθωτούς, τους εισοδηματίες και τους αγρότες, η συμμετοχή των οποίων στα φορολογικά έσοδα αυξήθηκε (Διάγραμμα 13).

Διάγραμμα 13 - Ποσοστό Φορολογούμενου εισοδήματος και συνολικού φόρου ανά κατηγορία φορολογούμενων. Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_PRE_GR%201.pdf

Οι μισθοί και οι συντάξεις, με ποσοστά άνω του 92%, αποτελούν τη βασική πηγή εισοδήματος των μισθωτών και των συνταξιούχων, το εισόδημα των οποίων συμπληρώνεται, σε μικρό βαθμό κατά μέσο όρο, από ενοίκια, τόκους και μερίσματα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα δηλώνουν περισσότερα εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες και υπολογίσιμα ποσοστά εισοδήματος από ακίνητη περιουσία και μερίσματα.

Η κυριότερη πηγή εισοδήματος το 2015 για τους εισοδηματίες ήταν η ακίνητη περιουσία, με 44,8% και τα μερίσματα και τόκοι με 39,5%, ενώ μικρό τμήμα του εισοδήματός τους προέρχεται από μισθωτές υπηρεσίες. Οι γεωργοί εμφανίζουν παρόμοια εικόνα με τους ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα, με τη διαφορά ότι το εισόδημα από αγροτική δραστηριότητα αποτελεί στην περίπτωσή τους τη δεύτερη μεγαλύτερη πηγή εισοδήματος.

Διάγραμμα 14 - Μέσος φορολογικός συντελεστής ανά εισοδηματικό κλιμάκιο (2008-2015). Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_29042018_PRE_GR%201.pdf

Ο μέσος συντελεστής φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων αυξήθηκε οριακά από 9,3% το 2008 σε 9,8% το 2015, διαφοροποιούμενος, όμως, σημαντικά μεταξύ

των επιμέρους κατηγοριών φορολογουμένων .Ειδικότερα, η μέση φορολογική επιβάρυνση μειώθηκε στους συνταξιούχους στο 6,2% το 2015, έναντι 7,4% το 2008, ενώ μείωση καταγράφεται και στους εισοδηματίες, στο 9,0% έναντι 13,5%. Αντίθετα, σημαντική αύξηση καταγράφεται στους ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα, με 17,1% μέση φορολογική επιβάρυνση το 2015, έναντι 11,9% το 2008, και ηπιότερη στους αγρότες και στους μισθωτούς (Διάγραμμα 14).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η φορολογία και η ανάπτυξη θα έπρεπε σε κάθε οργανωμένο και καλά διοικούμενο κράτος να είναι δύο έννοιες που θα συμπλήρωναν η μία την άλλη. Η δίκαιη φορολογία για φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις να προσδίδει στο κράτος έσοδα για να “τρέχει” τις υποχρεώσεις του, δίνοντας την ευκαιρία και στους δύο να ανασαίνουν οικονομικά, έχοντας αμφότεροι τη δυνατότητα να κινούνται άνετα οικονομικά, ούτως ώστε το κράτος να ξανά εισπράξει στο άμεσο μέλλον τους φόρους που τους έχει επιβάλλει, χωρίς να ζημιώνει τον ιδιώτη ή την επιχείρηση. Αυτή είναι άλλωστε και η σημασία της φορολογίας. Να φέρνει έσοδα στο κράτος, χωρίς να επιβαρύνει τον φορολογούμενο ο οποίος αποτελεί στην ουσία τη βασική κρατική πηγή εσόδων. Στην Ελλάδα ο κανόνας αυτός δε φαίνεται να τηρείται, αρκετά χρόνια τώρα. Η φορολογία που ισχύει στον ελληνικό χώρο κάθε άλλο παρά βοηθά τον φορολογούμενο, ο οποίος καλείται πολλάκις να πληρώσει παράλογους φόρους, δυσανάλογους με τον αντίστοιχο μισθό που λαμβάνει, ή τα έσοδα που έχει αν πρόκειται για επιχείρηση.

Πολλώ δε, κατά τη διάρκεια των χρόνων της κρίσης, εδώ και μια δεκαετία αισίως, που η φορολογία θα έπρεπε να ρυθμιστεί ανάλογα με τους μειωμένους μισθούς, τις μαζικές απολύσεις και το κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων, συνέβη το αντίθετο. Η φορολογία αυξήθηκε σε πολλούς τομείς, προστέθηκαν νέοι φόροι, με σκοπό το κράτος να εισπράξει συγκεκριμένο αριθμό εσόδων ώστε να φανεί αξιόπιστο στους εταίρους και τις μνημονιακές πολιτικές που είχαν εφαρμοστεί. Το αποτέλεσμα σε τέτοιες περιπτώσεις φυσικά είναι το αντιστρόφως ανάλογο, όπως συνέβη και στην περίπτωση της Ελλάδας.

Σε σύγκριση με άλλα κράτη στην Ευρώπη, η Ελλάδα έρχεται 3^η ως προς τον φορολογικό συντελεστή (24%). Κράτη με πολύ μεγαλύτερες οικονομίες, διατηρούν χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή χωρίς ωστόσο να υπολείπονται εσόδων. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που εκατοντάδες επιχειρήσεις έκλεισα, και που οι εν ενεργεία επιχειρήσεις καταφέρνουν πολύ χαμηλό κέρδος και υψηλές φορολογικές υποχρεώσεις. Ο φόρος του ΕΝΦΙΑ και οι αδικίες ως προς το ποιοι πρέπει να φορολογηθούν (ιδιοκτήτες ακατοίκητων ή αναξιοποίητων κατοικιών) που

προστέθηκε είναι ακόμα ένα παράδειγμα της αποτυχημένης πολιτικής που ακολουθείται διαχρονικά.

Εν κατακλείδι, όταν ακολουθείται φορολογική πολιτική η οποία είναι παντελώς δυσανάλογη με την οικονομική δύναμη των πολιτών, οι στόχοι όχι απλά δεν εκπληρώνονται αλλά δημιουργούνται προβλήματα και αδικίες. Η μη ανάπτυξη, οι απολύσεις, η φυγή επιχειρήσεων σε άλλες χώρες, η μείωση των μισθών και τα μειωμένα έσοδα θα είναι πάντα το αποτέλεσμα τέτοιων τακτικών. Σε μια χώρα που η κύρια κατηγορία εισπραξής εσόδων είναι αυτή των συνταξιούχων, ούσα μεγάλη ποσοστιαία, σε μια χώρα γερόντων στην ουσία, το κράτος θα έπρεπε να προσβλέπει απόκτηση εσόδων από τον νεότερο πληθυσμό της χώρας, δίνοντας του τη δυνατότητα να επενδύσει, να δημιουργήσει επιχειρήσεις, να κάνει εξαγωγές, ελαφρύνοντας τους ήδη υπάρχοντες φόρους, οι οποίοι εκτός των άλλων, δεν έχουν καμία ελαστικότητα ως προς το χρονικό διάστημα που εισπράττονται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΝΤΥΠΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ράπανος, Β. και Καπλάνογλου, Γ. (2014), Φορολογία και οικονομική ανάπτυξη, Η περίπτωση της Ελλάδας, Συλλογικός Τόμος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών: Ανταγωνιστικότητα για ανάπτυξη: Προτάσεις πολιτικής
- ΣΕΒ (2017), Special Report: Φορολογία Επιχειρήσεων, Οικονομία και Επιχειρήσεις, 20 Φεβρουαρίου, Τεύχος 3.
- Τάτσος, Ν., «Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2012.
- Gayer, T., Rosen, H.S., Καπλάνογλου, Γ., Ράπανος Β. «Δημόσια οικονομική: Σύγχρονη θεωρία και ελληνική πραγματικότητα», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2011.
- Γεωργακόπουλος Θ, & Πάσχος Π (1998) . Εισαγωγή στη Φορολογία, Αθήνα : Μπένου
- Καραγιάννης Δ., Φορολογικά– Φοροτεχνικά, Υπολογισμός Φόρου Εισοδήματος, Φορολογικές Δηλώσεις, ΣΤΑΜΟΥΛΗ, Θ’ έκδοση, Θεσσαλονίκη 2001
- Δημητράκη, Ο. και Ζιάκκα, Φ., 2006, «Το φορολογικό δίκαιο στην Ελλάδα και την Ε.Ε. εναρμόνιση του εθνικού συστήματος με το κοινοτικό. Άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής μέσω των φορών»

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://www.statistics.gr/statistics/eco>
- https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_finance_statistics/el
- https://www.huffingtonpost.gr/2016/01/15/oikonomia-eurostat-aep-foroi-n_8989726.html
- <http://iobe.gr>